

Энергия менен камсыздоо жана энергияны пайдалануу боюнча 100 практикалык кеңеш

«Ушубө, Кыргызстан!»

Ар бир адам жылуу, жайлуу үйгө ээ болууну каалайт, бирок жылтытууга жана ысык суу менен камсыздоого эң аз каражат жумшайт. Азыркы энергия үнөмдөөчү технологияларды колдонбай туралууда жетишүүгө болбайт. Ошол эле учурда, бир караганда орчундуу эмес болуп көрүнгөн учурларды эстен чыгарбай, имаратты пайдалануунун жана куруунун салттуу ыкмалары да көнүлдө болушу керек.

Тилекке каршы, жылуулукту, түтүн моруларын, желдетмелерди курууда, дубалдарды, шыптарды жана полдорду жылуулоодо ошол эле кемчиликтөрди кайра кайталайбыз, бул жыйынтыгында ыңгайсыздыкка, кээде бул турак жайда жашоого мүмкүн болбогон, ал тургай, коркунучтуу жашоо абалына алып келет.

Автордук жамаат: Н.Абдырасурова, А.Аскарбеков, Е. Гудкова, Ж.Кулумбетов, Н.Отунчиева, С.Соронбаев, Д.Сурайманова, ОФ «Юнисон»

Сүрөттөрү жана дизайны: Р.Мамбетказиев, Б.Маратбеков, ОФ «Юнисон»

Кыргызчага которгон: Бектемир кызы А.

Бул басылма Америка Кошмо Штаттарынын Эл аралык өнүктүрүү боюнча агенттиги (USAID) аркылуу Америка элинин жардамы менен ишке ашырылды. Басылманын мазмуну үчүн Юнисон Кoomдук Фонду жооптую жана ал USAID же Америка Кошмо Штаттарынын өkmётүнүн көз карашын сөзсүз түрдө чагылдыруусу шарт эмес.

МАЗМУНУ

Үйдөгү энергия

Үйдүн техникалык системасы жана элементтери:

a. Конструкциянын бекемдиги жана омоктуулугу (жер титирөөгө чыдамдуулугу)	2
b. Үйдү нымдан сактоо (суудан тосмо)	2
c. Үйдөгү жылуулукту сактоо (жылуулоо)	3
d. Турак жайдагы бақубат аба жана нымдуулук (желдетүү)	6
e. Үйдү жылыштыу системасы	11
f. Үйдөгү ысык суу (ысык суу менен камсыздоо)	32
g. Жарык жана электр	34
h. Тамак даярдоо	42
	44
	50

Энергия менен камсыздоонун укуктук маселелери

Өрт жана экология коопсуздугу

Жаңы үйдү курууда эмнелерди билүү керек

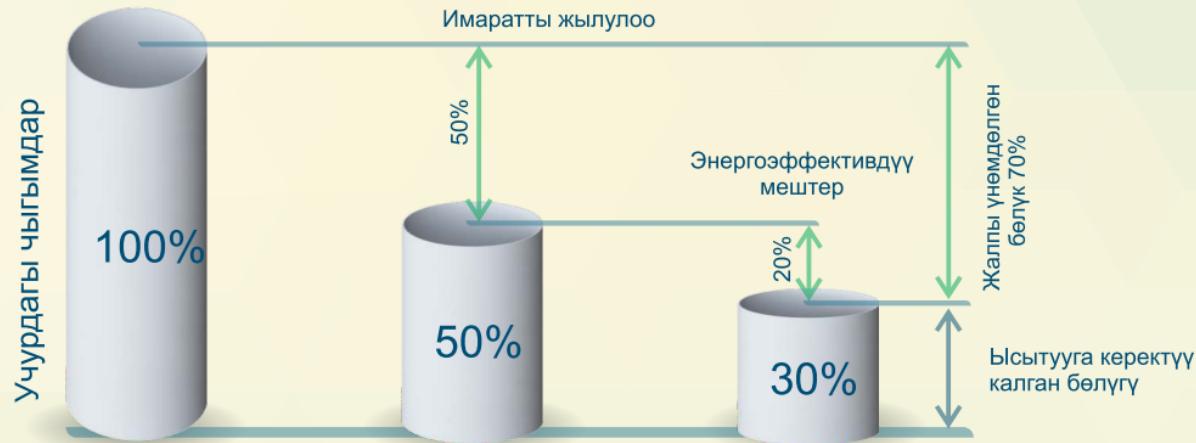
	54
	66
	70

ҮЙДӨГҮ ЭНЕРГИЯ

Үйдөгү бардык технологиялык процесстер үчүн энергия керек. Энергияга болгон чыгымдар булар менен аныкталат:

- 1) имараттын өзү, ал канчалык жылуулангандыгы. Жылуулук кармабаган имаратка от жагып деле кереги жок.
- 2) мештин натыйжалуулугу. Меш аба менен көчөнү гана жылыта турғандай курулса, кышында канча көмүр жакпаңыз, натыйжасы болбойт.

КОНСТРУКЦИЯНЫН БЕКЕМДИГИ ЖАНА ОМОКТУУЛУГУ

Жер титирөө коркунучу бар райондордо, деги эле бардык жерде, имараттын жер титирөөгө бекемдигин эч качан эстен чыгарууга болбайт. Табият кырсыктары болгон учурдагы эрежелерге ылайык, жер титирөөдө адамдар буюмдардын сыныктарынан коргонуу учун атайын орнотулган таш-тамайлардын (ригель) жана терезелердин оюктарынын алдына жашынуусу керек.

Эрежелерди сактабаган учурда, тилекке каршы кайгылуу учурлар орун алат. Андыктан үйүнүздүн конструкциясын бекемдегендөн убактыңызды да, каражатыңызды да аябаңыз!

- Жаңы курулуш курууда:
 - «Цементти үнөмдөө» учун пайдубалда сайдын ташын жана чоң-чоң таштарды колдонбонуз.
 - Каркасты тургузууда арматураларды тарамдатып коюудан «үнөмдөбөнүз» – алардын

тарамда-рынын санын кыскартууга болбайт – ар биринин өзүнүн арналган багыты бар!

- Мончону курууда шлакты колдонуп, үстүнөн темирбетон плитаны жаткырууга болбайт. Жер титирегенде шлак майдаланып, плита түшүп кетет.
- Имараттын конструкциясынын долбоорун өзгөрткөн же үзгүлтүккө учураткан сыртка чыгып турган дубалдарды (эркер), же аркаларды, же чоң холлдорду пландабаңыз.
- Өзгөчө кырдаалдарды эске алыңыз. Пайдубалдан жана курууштан үнөмдөп, ички жасалгалоого көп каражатты жумшоонун кереги жок. Жер титирегенде омоктуу эмес имарат толугу менен кулап түшөт, ал эми омоктуу, бекем имарат бүтүн боюнча калат.

КОНСТРУКЦИЯНЫН БЕКЕМДИГИ ЖАНА ОМОКТУУЛУГУ

Эгерде үйдүн негизин жогору да, туурасына да карай өз убагында бекемдебесе, бүтүндөй имараттын кулап калуу коркунучу бар.

Эски пайдубалды сапаттуу бекемдөө үчүн **булар маанилүү**:

- Бардык бетон иштерин +5тен +30 градуска чейинки температурада жасоо керек.
- Үйгө бетондон тирөөчтөрдү орнотууда топурак аз аралашкан кум-шагыл аралашмасын пайдаланыңыз. Үйдүн негизине тешиктери бар жана чоң-чоң сай таштарын колдонбоңуз.
- Узак мезгил жаан-чачын болуу мүмкүнчүлүгү бар учурда пайдубалды бекемдөөнү баштабаңыз.
- Бекемдөө процессин көпкө созбоңуз.

Имараттын дубалындагы кайсы гана болбосун жарака, анда бузулуу же отуруу процесси бар экендигин көрсөтөт.

КОНСТРУКЦИЯНЫН БЕКЕМДИГИ ЖАНА ОМОКТУУЛУГУ

Пайдубалды бекемдөө мисалы:

- Имараттын бурчтарындагы пайдубалды ачып, өлчөмү бир метрге бир метр болгон чоң чункурларды казыңыз.
- Чункур сөзсүз түрдө эски пайдубалдан 50 см-ден көп терең болушу керек.
- Бетон «жаздык» үчүн арматурадан ширетилген чоң каркасты даярдаңыз. Арматураны ширетип же зымдарды байлоо аркылуу көзөнөктөрү 20x20x20 см болгон торду жасаңыз. Каркастан үнөмдөбөңүз.
- Торду чункурга салып, ага бетон куюнуз. Имаратты айланта темирбетон тилкесин куюнуз, ал бардык каркасты бириктирип турат:

- Үйдүн айланасын шарттуу түрдө 1,5-2 м болгон бөлүктөргө бөлүнүз.
- Пайдубалды жандай ар бир ушул бөлүккө туурасы 40-50 см, терендиги эски пайдубал менен тең болгон чункурду казыңыз. Пайдубалдын беттерин чукуп, аларга арматуралардын кесиндилиринге узундугу 30-40 см болгон темир таяктарды салыңыз.
- Чункурга жогоруда айтылган технология боюнча жасалган чоң каркасты салыңыз. Чункурга бетон куюнуз.

ҮЙДҮ НЫМДАН САКТОО ЖЕ СУУДАН ТОСМО

Суу – курулуш материалдарынын башкы душманы!

- **Суу тоңгондо, анын көлөмү 10%га чейин кеңеет,** бул суу сиңген материалдарда 200 МПа (2 т/см²!) жогорку басымды жаратат, натыйжада эң катуу материалдарда да майда жаракалар пайда болот.
- Көпчүлүк **курулуш материалдары сууну тешиктер аркылуу сицирип алуунун эсебинен абдан үгөлөнмө жана көөп кетме болот.**
- Суу туздун кристаллдарын эритет, бул нымдалып, кайра кургаган сайын материалдын структурасын бузуп, анын бекемдигин азайтат. Муну дубалдарда ак тактардын пайда болгонунан көрүүгө болот.

Мисалы, бетон менен кызыл кирпич сууну (90%га чейин) сицирип алалат. Бетон дубал же коюлган кирпич аркылуу ным жерден 2 м-ге чейин жогору кете алат.

Нымдын болбогону маанилүү! Ным менен көк дат өпкөгө терс таасир берет!

ҮЙДҮ НЫМДАН САКТОО ЖЕ СУУДАН ТОСМО

Эгерде жамғырда пайдубал суу болсо

Эгерде Сиздин үйүнүздүн пайдубалы ным болсо, дубалдын ичи ным тартса, туш кагаз (обои) дубалга жакшы жабышпаса, сыр сыйрылып түшүп жатса, пайдубалда жарыктар жокпу, суудан тосмо бузулган эмеспи, карап чыгуу керек.

1-ыкма(химиялык): 45 градус бурч боюнча кирпич дубалдын түбүнүн 2/3 көндигинде көзөнөк көзөлөт жана ага суюк өтүп кете турган суудан тосмо (маселен, ПЕНЕТРОН) куюлат.

- Кирпич, гипс, жыгач, шыбак үчүн колдонулушу мүмкүн.
- Гидрофоб тосмо түзүлүшүнүн эсебинен материал сууну артка тебе турган касиетке ээ болот, көпкө чейин сакталат, булганууга жана көк дат, грибокторго каршы туруктуулугу жогорулайт.
- Бул жер жогору жакты нымдоо бурчунун өзгөргөнүнүн эсебинен суулануу жана ичке тешиктер аркылуу аны сиңирүү жөндөмүн жоготот.

ҮЙДҮ НЫМДАН САКТОО ЖЕ СУУДАН ТОСМО

2-ыкма (механикалық)

Эгерде үйдү курууда суудан тосмону үнүтта калтырсаңыз, механикалық түрдө жаңысын коюуга болот, аны үчүн буларды аткаруу керек:

- Дубал менен пайдубалдын катмарын механикалық түрдө бөлүү зарыл:
 - дубалда бири-биринен 4-7 см аралыкта диаметри 7-10 мм болгон өтмө тешиктерди жасоого болот,
- Дубал менен пайдубалдын катмарынын ортосуна суудан тосмону жаткыруу керек:
 - катмарлар биригип кетпеш үчүн алдын ала шынаа коюп, кесилген тешиктерди бириктirүү абзел,
 - шынаанын алдына рубероид катмарын жаткызып, шынааны бошотуп алууга болот.

Муну кийинки тешикте да кайталоо абзел, ошентип суудан тосмо имаратты айланта салынат.

ҮЙДҮ НЫМДАН САКТОО ЖЕ СУУДАН ТОСМО

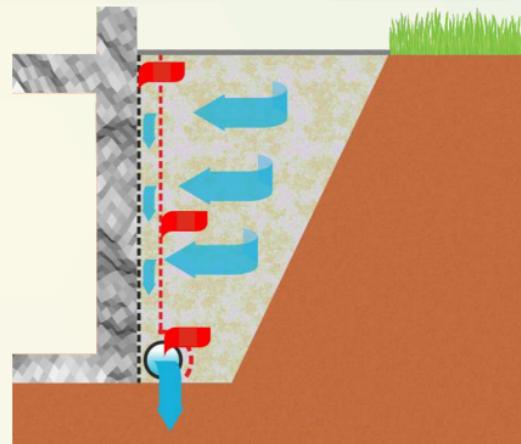
З-ыкма (дренаж системасы)

Сууну пайдубалдан агызуу – дренаж.

Аны үчүн буларды аткаруу керек болот:

- Үйдү айланта арық казуу.
- Аны пайдубалдан бир аз терендетүү, ал эми туурасын болжол менен 0,5 м. кылуу, тешик аркылуу түтүккө түшкөн суу чүнкуррга агып кетиш үчүн арық бир аз жантайыш болушу зарыл.
- Чүнкурдун өзүн үйдүн бурчуна жасоо керек (пайдубалдан болжолдуу 2 м. алыс болушу шарт). Чүнкурдун узундугу – 2м., терендиги – 1,5 м.

Анын түбүнө шагыл же кирпичтердин сыныктарын таштаңыз, көчүп калбаш үчүн дубал беттерине шифердин сыныктарын коюуга болот. Кармагычы бар капкак менен калкан тосмо жасоо зарыл. Түтүктөргө алгач шагыл төгүп, үстүнөн топурак менен жабууга болот. Эми пайдубалдын кургактыгы үчүн камтама болбой эле койсок болот.

ҮЙДҮ НЫМДАН САКТОО ЖЕ СУУДАН ТОСМО

- Конструкциясы нымдуу же нымдын издери (түз, көк дат, суунун тактары) бар **имаратты жылуулоого болбайт**. Алгач нымын жоготуп, анан гана жылуулоо керек.
- Суу ақмаларды туура коюу зарыл, суу пайдубалга же имаратты айланта куюлган жантайма бетонго эмес, андан алыс агышы керек, андан кийин суу агып кете турган жерди аныктоо зарыл.
- Дубалдын конструкциясын суудан коргоо үчүн чатырдын дубалдан ашып турган жери жок дегенде 70 см болушу шарт.
- Суудан коргоо үчүн эң жакшы материал – рувероид же толь. Суудан тосуу үчүн полиэтиленди колдонбоңуз!

Жаңы куруулуш курууда:

- Суу тосмо катмарын жаткырыш үчүн 1:1 пропорциядагы цемент менен кумдун аралашмасын төшөө керек.
- Жаңы куруулушка рувероид колдонулбайт.

ҮЙДӨГҮ ЖЫЛУУЛУКТУ САКТОО

Эмнеден баштоо керек?

Чатырды жылуулаңыз, эгерде

- кышында үйдүн чатырында көптөгөн салаңдаган муздар пайда болсо,

Чатырды ондоңуз, эгерде

- көк дат пайда болсо,
- жаан-чачын болгон учурда нымдуу тактар көрүнүп турса,

Суудан тосмону орнотунуз, эгерде

- шыпта жана бурчтарда нымдын издери болсо,

Дубалдарды жылуулаңыз, эгерде

- кышында дубалдын ички жогорку жагы муздак болсо,
- ички кооздоолордо нымдын/көктүн издери көрүнүп турса же жыт бар болсо,

Полду жылуулаңыз, эгерде

- полдун үстү дайыма муздак болсо.

Мындан ары имараттын ар бир элементин – эшиктерди, терезелерди, чатырды ж.б. жылуулоо боюнча кеңештер берилди.

Кеңештер түрдүү деңгээлде – каржылык жана техникалык мүмкүнчүлүктөрүнүзгө, көрө турган жалпы пайдага жараша аларды тандаңыз. Эсизиде болсун, кадимки практикага салыштырмалуу бир жолу бир аз көбүрөөк чыгымдап, кийин ар жылы бир кыйла аз сарптаган жакшы!

ҮЙДӨГҮ ЖЫЛУУЛУКТУ САКТОО

Каржылык мүмкүнчүлүктөрдү текшериңиз

Kyrseff программасынын пайдаларынан колдонуңуз, ал буларды сунуш кылат:

- акысыз техникалык колдоо,
- энергияны үнөмдөөчү технологияларды жана материалдарды сатуучулардын сунушталган тизмеси,
- үйдү жылуулоо боюнча чыгымдын 20%на чейин ордун толтуруу менен жөнгөндөтүлген кредит.

Туруктуу энергия жана жаңылоо үчүн каржылоо

Тынымсыз байланыш::

+996 (312)

+996 (770)

+996 (551)

+996 (777)

90-12-17

ҮЙДӨГҮ ЖЫЛУУЛУКТУ САКТОО

Жылуулукту сактоочу материалдарды туура эсептөөгө, тандоого жана сапаттуу орнотууга көңүл бурунуз.

Пайдалануу жана талап кылышкан энергияны сактоо деңгээлине жараша жылуулагычты тандаңыз.

Изовер (минерал кебез):

- Күйбөйт
- Көк датка, чиригенге, зыянкечтерге туруктуу,
- Убакыттын өтүшү менен кысылып, отуруп кетет – андыктан тик төшөө үчүн пайдаланбай койгон жакшы,
- Орнотууда бөлүп тосмо катмарга ным топтолуп калбоосуна көңүл буруу маанилүү.

(Маалымат булагы: Теллоизоляция зданий: учебное пособие. Т.Блуменредер, Бишкек, Германское общество по международному сотрудничеству, 2013)

ҮЙДӨГҮ ЖЫЛУУЛУКТУ САКТОО

Пенопласт (ага окшошу - пеноплекс):

- Аз ийилет жана нымга туруктуу
- Күн нуруна туруксуз – саргарып кетет жана сынат
- Эрийт жана күйөт – түтүн боло турган жана желдетүүчү кире бериштерге орнотууга болбайт
- Күйгүзгөндө/өрттө уулдуу заттар бөлүнүп чыгат
- Үгөлөнүп жок болуп кетпейт

Туура орнотуу маанилүү! Пенопластты ачык калтырууга болбайт – ал өзүнөн өзү бузулат, Сизге да зыян алып келиши мүмкүн. Ошондой эле полистирол шып плиткасын пайдаланууга да болбайт. Туура колдонуу: сыртынан шыбоо же гипсокартон менен каптоо.

ҮЙДӨГҮ ЖЫЛУУЛУКТУ САКТОО

Органикалык жылуулагычтар (дубал үчүн саман, камыш жана тосмолор үчүн жүн):

- Жер-жерлердеги жеткиликтүү материал (самандан/камыштан плиталарды даярдоодо энергия аз чыгымдалат)
- Нымдуулуктун деңгээли менен температуранын өзгөрүшүн жакшы баланстайт
- Зыянкечтердин, көк даттын орун алуусу жана чирүү коркунучу бар (саманга караганда төмөн)
- Бекем тыгыздалганда күйбөйт
- Кемирүүчүлөр зыян келтириет
- Ным болгондо, тез чирийт

**Шлак жылуулоого ТУУРА КЕЛБЕЙТ! Ал
адамдын ден соолугу үчүн коркунучтуу!**

Органикалык материалдарды колдонуудагы эрежелер:

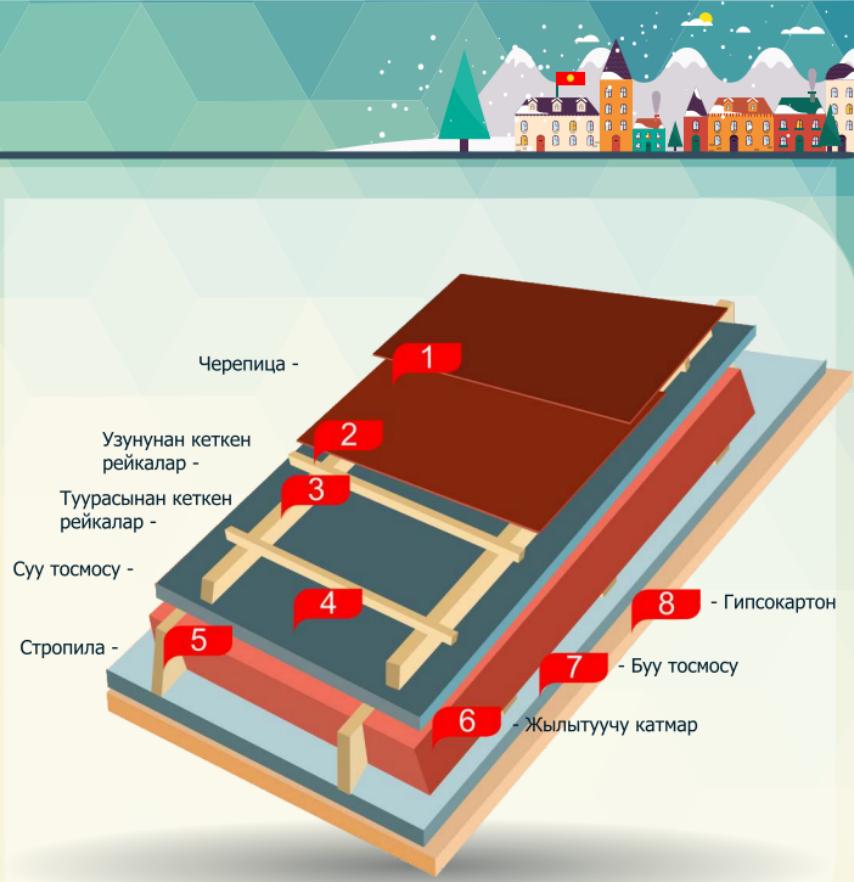
- Пайдубалда, суу ақмаларда, чатырдын салаңдаган жеринде, кирпич дубалдын түбүнүн жээгинде ным топтолуу мүмкүнчүлүгү болбошу керек
- Жылуулоо үчүн чирүүнүн, көктүн белгилери жок кургак түрдө гана колдонунуз
- Саманда өсүмдүктүн даны жана отоо чөптөрдүн болбогону абдан маанилүү – бул учурда күрт-кумурскаларды, кемириүүчүлөрдү өзүнө тартат, же өсүп кетет
- Чиригенге туруктуулугун жогорулатуу жана кемириүүчүлөрдөн коргоо үчүн жез же темир купоростун 3-5% эритмесин чачыңыз. Органикалык материалдарга акиташ сүтүн сицириңиз.
- Органикалык жылуулагычтарды орнотордон мурда 10-12% нымдуулукка чейин кургатуу керек.
- Саман дубалга таялган жыгач конструкцияларга (рейкалар, такталар) микробдорду өлтүрө турган химиялык заттар чачылышы зарыл.
- Шыбактын калың катмары бардык зыянкечтерден, анын ичинде майда күрт-кумурскалардан, жетиштүү жана жакшы коргоо болуп калышы мүмкүн.

ЧАТЫРДЫ ЖЫЛУУЛОО

Чатыр – жылуулоо үчүн абдан маанилүү элемент. Көпчүлүк жылуулук, жалпы жоготуулардын 30%дан ашыгы, чатыр аркылуу кетет!

- **Суудан тосмо** жылуулагычты абадагы нымдын түшүүсүнөн сактайт жана конденсаттан (жылуу аба муздак чатырга тийгенде пайда болот) коргойт.
- Жакшылап жана толук тосуу үчүн **10 см жылуулагычты** жаткырган дурус болот.
- **Буу тосмо** жылуулукту сактоонун зарыл режимин колдоо, курулуш конструкцияларын нымдан, конденсаттан жана суу буусунан коргоо үчүн маанилүү.

Чатырды жылуулоонун натыйжасы: Чоң-Кызыл-Суу айлындагы үйдө энергияны колдонуу 29%га кыскарган.
(2014/2015-жылдын кышындагы «Ушубе, Кыргызстан» кампаниясынын алкагында 2015-жылдын мартаңда өткөрүлгөн баалоо боюнча).

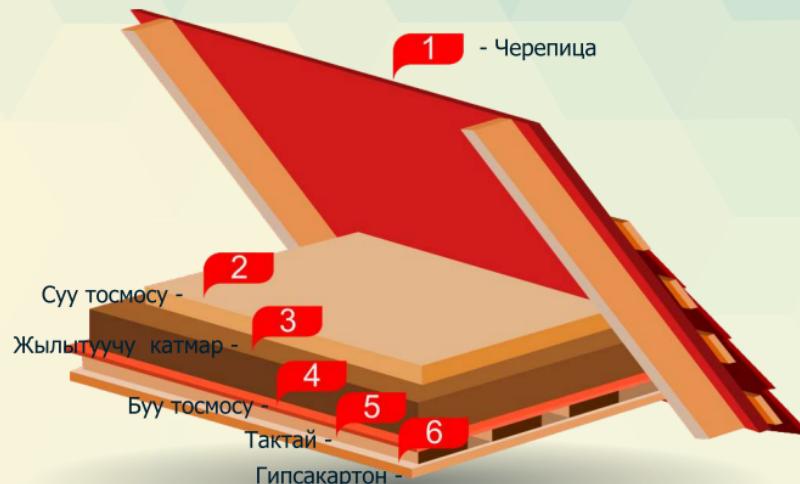
ЧАТЫРДЫ СЫРТЫНАН ЖЫЛУУЛОО

Типтүү эки жантаймалуу чатырдын чердак тосмосу үчүн түрдүү кымбат эмес материалдарды (рулон изовер, камыш, саман менен жеңил ылай ж.б.) колдонууга болот.

Бирок, чатырдан суу акпаганын, материал шамалдап, дайыма кургак болуп турганын караңыз.

Жылууллоо тартибин сактоо дайыма маанилүү:

- **tosmonun алдына буу tosmoru коюңуз** – же фольгоизол колдонгон болсоңуз, фольгасын ылдый КАРАТЫП коюңуз – нымдын конденсациясынан коргоо,
- **үстүнөн буу өтпөгөн (шамалдан коргоочу) пленканы коюңуз** – чаңдан коргоо жана конвекциялык жылуулук чыгуу тешиктерин азайтуу,
- **устундуң үстүнөн кошумча жылуулук tosmo катмарын орноттуу маанилүү** – жыгач устунду конденсаттан коргоо.

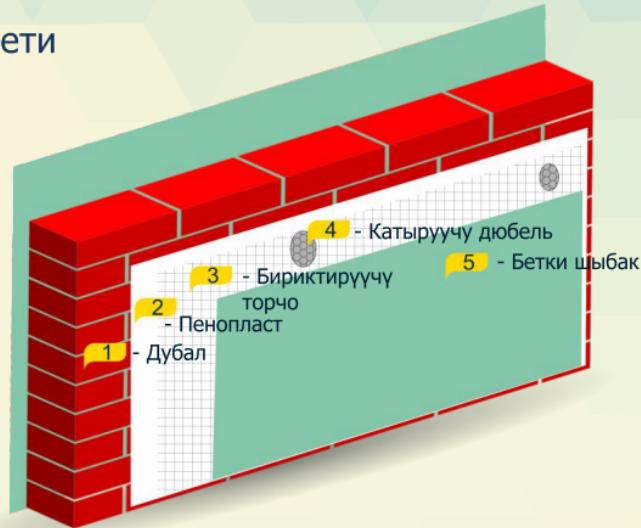
ДУБАЛДЫ ЖЫЛУУЛОО

СЫРТКЫ жылуулоону гана колдонунуз:

Ичинен жылуулоо дубал менен жылуулоо катмарынын ортосунда конденсаттын пайда болушуна алыш келет, бул дубалдарда көк датты пайдалыктын имараттын колдонуу мөөнөтүн азайтат. Кирпичтердин арасын жылуулоо үйдүн ичинде жагымсыз жытты жаратышы мүмкүн.

- **Тосмо канчалык калың болсо, ошончолук жакши,**
- Материалдын тыгыздыгы эмес, жылуулукту кармоо касиети мааниге ээ болот,
- Жылуулук тосмо бир катмар болушу керек,
- Жылуулук тосмо материалдар дубалга жана каркаска, ошондой эле өз ара бири-бирине бекем тийип турушу зарыл.

Дубал үчүн рулон(оролмо) жылуулагычтарды колдонууга БОЛБОЙТ!

САМАН ДУБАЛДАРДЫ ЖЫЛУУЛОО

Саман үйлөр жылуулоо үчүн өзгөчө мамилени талап кылат:

- Буу өткөрбөй турган материалдарды колдонбай эле койгон жакшы – алар нымдуулукту жөнгө салганга тоскоол болот,
- Бекитүүдө самандын тыгыздыгын эске алуу керек:
 1. Жылуулоо үчүн сырткы каркас (опалубка) тургузулат,
 2. Каркаска жылуулук тосмо (минералдык кебез, саман) салынат, дубалга клейи жок бекем ныкталат
 3. Жылуулук тосмонун үстүнөн жыгач решетка орнотулат жана өрт коопсуздугу үчүн ал шыбалат
 4. Жыгач решеткага шыбак үчүн тор орнотулат
 5. Жасалгалоого чейинки 2-3 катмар финалдык шыбоо

Кыргызстандын аймактарындагы ар түрдүү климаттык шарттарды эсепке алуу маанилүү.

- Нарын облусу үчүн жылуулагычтын оптималдуу калыңдыгы – 9 см, тоолуу жана бийик тоолуу райондор үчүн – андан көп.
- Чүй облусу үчүн – 5 см.

Саманга бекитүү үчүн атайын саман мыктарын же атайын кергич менен дюбелди колдонуу керек.

ИЧКИ ЖЫЛУУЛОО – турак жайды жылуулоонун эң акыркы ыкмасы:

Кейгөйлөр:

- конструкциялар алмашып тоңуп-эрип туроо дуушар болот, бул имараттын жалпысынан кызмат кылуу мөөнөтүн азайтат.
- турак жайдын ички аяны азаят (4x5 метр бөлмөнү периметри боюнча (50 мм) жылуулоо 20 чарчы метрдин бир чарчы метр аянын ээлэйт).
- бөлмөнүн ичиндеги нымдуулук дароо жогорулаит, дем болот;
- имараттын бурчтары тоңот, ички өтмө шамал (сквозняк), жашоо үчүн ыңгайсыздык жаралат.

Чечим:

- сөзсүз түрдө жакшы жана ишенимдүү буудан коргоону же дубалдын материалына караганда бууну аз өткөргөн жылуулагыч орнотмону кароо керек (кирпич үчүн – көбүктүү пенополистиролду колдонууга болот);
- жылуулагычтын абдан калыңы менен аткаруу керек, жылуулагычтын калыңдыгын азайтууга жол берилбейт
- ички жылуулагычты буудан коргоо жогорку нымдуулукту жаратат, бул турак жай үчүн кошумча желдетүүнү курууну талап кылат

Жалпысынан ички жылуулоо абдан кымбатка түшөт – конденсаттын пайда болуусунан коргоого чыгымдар керек, турак жайдын чарчы метрлери кымбатка турат жана орнотуу иши учурунда жашоочуларды бөлмөдөн чыгарууга туура келет.

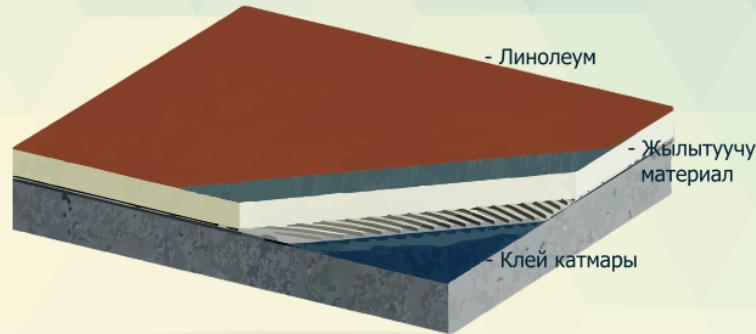
ПОЛДУ ЖЫЛУУЛОО

Дайыма муздак пол көпчүлүк учурда көйгөйлүү аймак болуп калат.

Эгерде Сиздин полуңуз цемент болсо, полду төмөнкүчө жылуулоого болот:

- 1) Полдун үстүн тазалоо, линолеумду алып салуу,
- 2) Клей берип,
- 3) Плиталык жылуулук тосмо материалды жаюу,
- 4) Буу тосмо катмарын жаткыруу,
- 5) Ламинатты жаюу.

- **Жыгач полдорго туура келбайт.**
- **Лагалардагы полдордо колдонулбайт.**
- **Полдун бийиктет жана ички эшиктөргө техникалык жактан тоскоол болот.**

ПОЛДУ ЖЫЛУУЛОО

Эгерде Сиздин полуңуз лагаларда (полдун алдында аба мейкиндиги бар) болсо, мейкиндикти желдетүү жана бууну тосуу эрежелерин сактоо маанилүү.

Жылуулоодо такталардын абалын текшерүү маанилүү, чирүү белгилери болсо, тактаны сөзсүз алмаштыруу зарыл.

Полду «ачып», кайра оңдогондон коркпоңуз! Жылуулагандан кийин полду калың килемдер менен жаап, калың тапочкаларды кийип жүрүү зарылдыгы жоголот!

Тактаны алып, аларды алды жагынан пенопласт же жылуулук сактоочу рулон менен жылуулаңыз, аларды лагалардын ортосуна коюу оңой, бул жылуулоо убактысын бир топ үнөмдөйт.

- Буу тосмо дайыма жылуураак турак жай жактан акыркы катмардын алдынан орнотулат.
- Пайдубалдагы лагалар боюнча полду кагууда жылуулук тосмону орнотуунун алдында суудан тосмо мембррананы орнотуу зарыл. Бириккен жерлердин баарын буу өтпөй турган монтаж тасма менен клейлөө зарыл.

Терезелерди жылуулоо

1. Терезени көп камералуу профилдеги,
 - эки же үч айнек пакет менен,
 - энергия сактоочу айнеги бар сапаттуу терезелерге **алмаштырыңыз**.

Артыкчылыктары:

Энергия сактоочу айнек суукту үйгө киргизбейт жана жылуулукту үйдөн чыгарбайт. Жайында мындай терезелер бар үйлөрдө бир топ салкын болот. Үйдөгү жылуулукту 80%га кармайт.

Терезелерди атаандаш жылуулоо:

1. Одеялдан рулон терезе тосмосун жасаңыз!

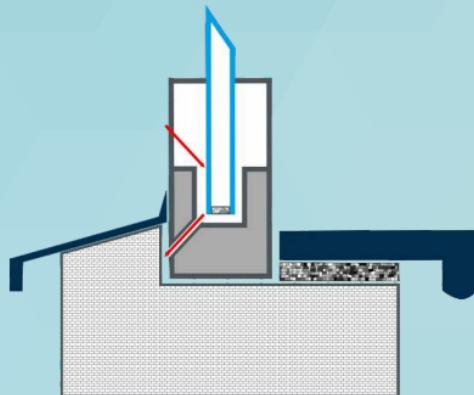
Артыкчылыктары: Жылуулуктун терезе аркылуу чыгып кетүүсүн 30%га азайтат.

Маанилүү: Мыйзамдарга ылайык, мурда бар же жаңы имараттагы аянты 150 чарчы метрден көп жашоо турак жайы үчүн: беш камералуу ПВХ профили, үч кабат энергия сактоочу айнектерди кую керек.

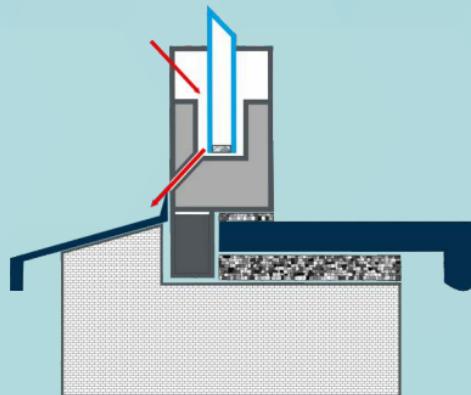
Сапаттуу орнотуу

Терезе тешигиндеги конструкцияны туура орнотуу аны сапаттуу пайдаланууга 80%га кепилдик берет. Орнотуу технологияларын бузуу кымбат жана сапаттуу терезелердин эң жакшы мүнөздөмөлөрүн жокко чыгарышы мүмкүн.

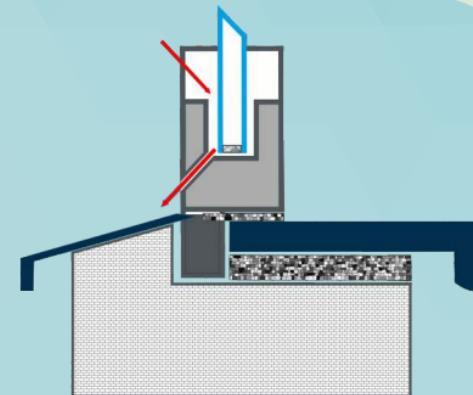
- Конденсат терезенин алдына агып кетпеш үчүн терезенин алдындағы тактаны төмөн карай бир аз кыйышык орнотот (ченем 3 градус жантайышты сунуш кылат).

Туура эмес

Туура

Жарайт

ЭШИКТИ ЖЫЛУУЛОО

Жоголгон жылуулуктун орточо 20%ы эшикке туура келет.

- Күчөтүлгөн жылуулук тосмо менен эшиктерди орнотунуз. Азыркы эшиктер жылуулук тосуучу толтургучтардан турат.
- **Тамбурду**-эшиктердин ортосундагы ётмө аралыкты курунуз, ал имаратка кирүүдө ага муздак абанын, түтүндүн жана жыттын ётушүнөн коргойт.
- Ётмө жел болбош үчүн бардык тешиктерди жабыңыз.

ЭШИКТИ ЖЫЛУУЛОО

- **Эшиктерди жылуулаңыз**—эшиктин коробкасы менен дубалдын ортосундагы тешиктерди монтаж көбүгү же жылуулагыч менен бүтөө зарыл.

Жыгач эшиктер үчүн кебез рейканы пайдаланган натыйжалуу болот: материалды тешикке салып ийбестен, аны менен тешиктерди жабыңыз.

Жылуулагыч катары эң жакшысы жылуулукту чагылдыруучу материалды колдонуу керек. Ал эшиктин полотносуна чапталат, андан кийин кооздоо максатында материал, мисалы, нукура тери же дермантин менен капталат.

Одеялдан экинчи эшикти жасаңыз!

Артыкчылыгы: Эшикten чыгып кетүүчү жылуулукту 30%га азайтуу.

МААНИЛҮҮ: Одеялдын бийиктиги шыптан полго чейин болушу абзел. Анын ылдыйкы этеги полдо жатышы керек.

ҮЙДҮ ЖЫЛУУЛООДОГУ КАТАЛАР

1-ката. Мансарда кабатында суудан тосмо пленка менен сырткы жылуулук тосмонун ортосуна **желдеткич аралыксыз** жылуулагычты коюу, ал эми ичинен буу тосмо менен коргоо.

- Эмнеси менен коркунучтуу: конденсат пайда болот да, жылуулагычты нымданат, анын жылуулукту сактоочу техникалык сапаттары жоголот, суук өтмө тешиктер болот жана кызмат мөөнөтү азаят. Жыгач конструкцияларында грибок жана көк дат жаралышы мүмкүн.

Туура чечим:

- Жылуулагыч менен суудан тосмонун ортосуна желдете турган аралык сөзсүз түрдө коюлат.
- Азыркы курулуш технологиялары көйгөйдү чечүүнүн жаңы варианттарын сунуш кылат – супердиффузиондук мемброналар, алар ичке карай сууну өткөрбөйт, бирок суу буусунун чыгып кетүүсүнө мүмкүнчүлүк берет. - Чатырдын алдындагы аймакта сөзсүз түрдө желдеткич болушу шарт (аба агымынын келишин жана анын сыртка эркин чыгышын камсыз кылуу үчүн).

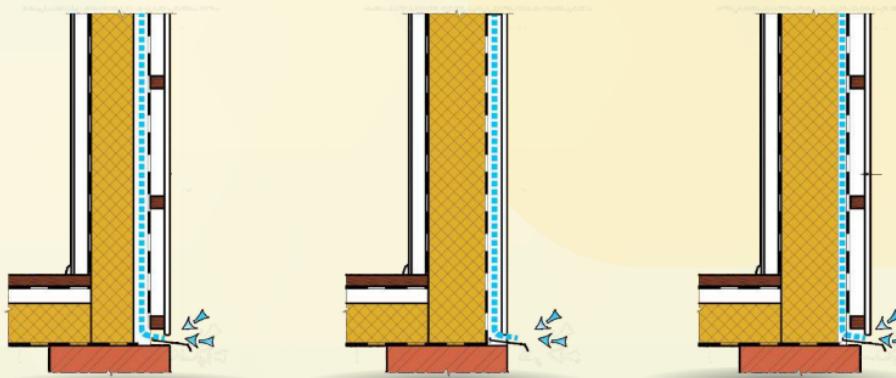

ҮЙДҮ ЖЫЛУУЛООДОГУ КАТАЛАР

2-ката. Сырткы суудан тосмо пленканы жылуулагычка бекем такап, үйдүн алдыңкы бетине (фасадка) тигүү менен, каркас үйдөгү сырткы дубалды жылуулоо.

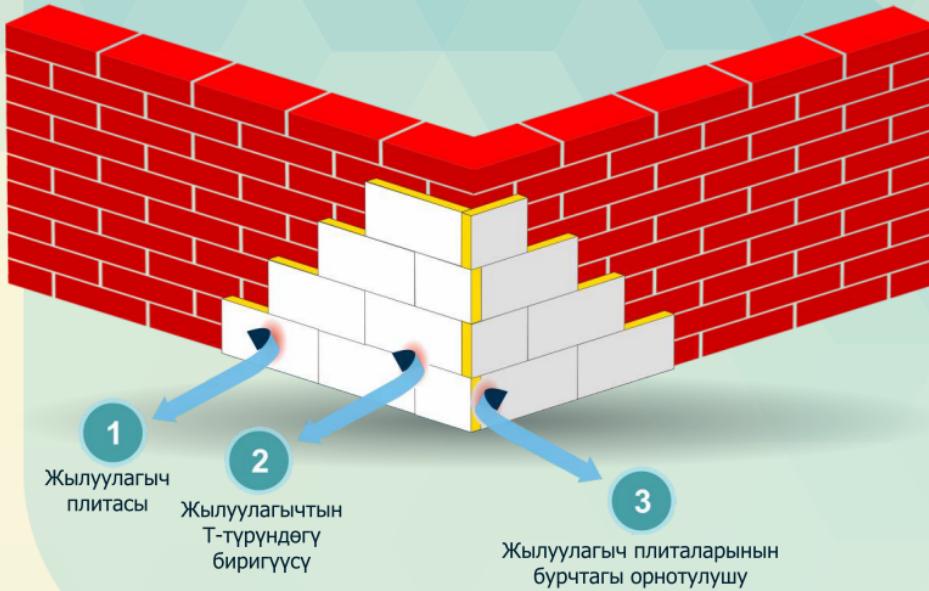
- Эсиңизде болсун, желдеткич аралык – бул Сиз жана Сиздин үйүңүз үчүн ыңгайлуу жана кабатыр болбой жашоонун ачкычы.
- **Туура чечим.** плита жылуулагычты пайдалануу, кийин аны шыбап салуу.

ҮЙДҮ ЖЫЛУУЛООДОГУ КАТАЛАР

З-ката. Буу өткөрүүсү бири-бирине шайкеш келбegen материалдарды бирге пайдалануу. Мисалы, газобетон блок дубалды ПСБ-С-25 көбүк полистиролу менен жылуулайт, анын бууну өткөрүү касиети газобетонго караганда бир топ төмөн. Бул таштын нымданышына жана акырындык менен анын бузулушуна алып келиши мүмкүн.

Туура чечим. Жылуулагыч катары базальт же минерал кебезди пайдалануу.

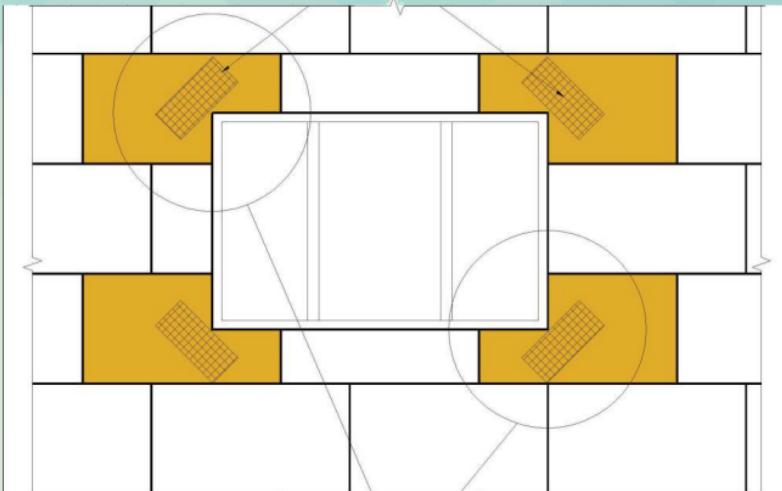

ҮЙДҮ ЖЫЛУУЛООДОГУ КАТАЛАР

4-ката: Клейдин плиталардын бириккен жерине берилиши жана плиталарды туура эмес орнотуу

- **Туура чечим:** Жылуулук тосмо плиталар бири-бирине бекем орнотулат. Эгерде алардын ортосунда 2 мм же андан көп аралык болсо, аны ошол жылуулагыч менен толтуруу талап кылышат.
 - плиталардын ортосунда Т сымал биригүү болуш үчүн жылуулагычты төшөөнү 20 см-ден аз кылбай орнотуу.
 - Терезе жана эшиктер коюлган бурчтардагы жылуулук тосмого бүтүн жылуулагыч плиталар коюлат. Терезенин тешигиндеги бурчтарда плиталарды бириктириүүгө болбойт.

Бурчтардагы торчонун күчтүүчү элементи

Терезенин бурчтарында жылытуучуну
орнотуу бүтүн плиталардан кесилип жасалат

ҮЙДӨГҮ ЖЕЛДЕТКИЧ

Жылуулагандан кийин үй сезилерлик жылуу жана дем болуп калат. Көптөгөн эрежелерди сактабаган учурда, үйдөгү аба нымдуу болуп калат. Ошондуктан желдетме коюу, аны туура уюштуруу маанилүү.

Желдетме – бул жылуулукту жоготуу, имаратка бакубат микроклиматты камсыз кылуу үчүн аны эске алуу зарыл.

- Пластик терезелерди орнотуда АЕРЕКО агым клапандарын колдонууга болот, алар ичтеги абанын сапатын автоматтык түрдө көзөмөлдөп жана өтмө шамал кылбастан, абанын кирип турушун камсыздап турат.
- Технологиянын кемчилдиги: азырынча ал кымбат жана аймактарда жеткиликтүү эмес.

МААНИЛҮҮ: Үйдөгү желдеткичин иштөөсүн текшериңиз! Муну кандайча жасоого болот: Үйдөгү форточкины ачыңыз да, желдеткич торчого кагазды жакындастыңыз. Эгерде кагаз торчого жабышып калса, анда желдеткич иштейт. Эгерде жабышпаса – желдеткичи тазалоо зарыл!

ҮЙДӨГҮ ЖЕЛДЕТКИЧ

Меш турган же от жаккан бөлмөдө желдеткич өзгөчө керек болот. Эгерде кадимки бөлмөдө бир saat ичинде 1м² аяңтка 3м³ аба керек болсо, от жаккан бөлмөдө **аба бир saatтын ичинде үч жолу алмашуусу керек.**

Буга отунду күйгүзүү үчүн зарыл болгон аба кошулат:

- Бир килограмм отунга 15-20м³ кем эмес аба керек болот.
- Эгерде мындан көп болсо, ашыкча абаны жылытканга жылуулук көп кетет.
- Эгерде аз болсо, анда отун толук күйбөй калат да, күйбөгөн отун ыш, көө түрүндө отуруп, от казандагы жылуулук алмашууну начарлатат же көмүртек кычкылы (угар газы) түрүндө мору аркылуу чыгып, айлана-чөйрөнү булгайт.

Абанын кошумча агымын атайын түтүктөр менен камсыздаса болот, алар «абаны көчөдөн алат» жана «от жаккычка абаны берип турат».

**Кеп-кеңеш жана кызмат алуу үчүн АМЭТИС ассоциациясынын мешчи чеберлерине кайрылыңыздар:
Кызыл-Суу айылы, Ленин көч., 184. Телефондор: +770 865 908, +555 865 908, +312 880-928**

ҮЙДҮ ЖЫЛЫТУУ СИСТЕМАСЫ

Көмүр меши

Артыкчылыктары

- Көмүрү көнүри райондордо үнөмдүү.
- Абаны бөлүштүрүү системасы менен бирге туура орнотууда натыйжалуу.
- Көмүрдүн болушу жана анын баасы казылган көмүрдүн мүнөздөмөсүнө жараша болот.
- Башка жылыштуу системалары болгон учурда, кошумча жылыштуу системасы катары кызмат кылат.

Кемчиликтери

- Өрт коркунучу бар
- Ыңгайсыз – көмүрдүн запасын кармап турлуу керек.
- Көп убакытты алат.
- Тез-тез (моруну да) тазалап турууну талап кылат.
- Бардык үйду көмүрдүн гана жардамы менен ысытканда, абаны бөлүштүрүү системасы жок болсо, меш коюлган бөлмө абдан ысып кетет.
- Көмүрдүн баасы сапатына туура келбейт.

Коопсуздук техникасын сактоо.

- Көмүр жерге түшкөн учурда абанын берилишин чектөө.
- Өрт өчүргүчтөрдү алышп, аларды оңой ала турган жерге жайгаштыруу жана өрт учурунда чыгарып кетүү планын даярдоо керек.

ҮЙДУ ЖЫЛЫТУУ СИСТЕМАСЫ

Меш канчалык туура жасалса, жылуулук алмашуу ошончолук натыйжалуу болот.

Мештин **иштөө режимин**, тактап айтканда буларды сактоо маанилүү:

- жылуулук алып жүрүүчүнүн температурасы шүүдүрүм түшүү температурасынан жорору болушу керек, ансыз конденсат от казандын ичине түшөт, бул:
 - о жылуулук алмашууну кескин начарлатат (көпчүлүк учурда бул газ менен иштеген от казандарга тиешелүү),
 - о анын өндүрүмдүүлүгүн азайтат,
 - о дат басууга жана от казандын ички дубалдарынын бузулушуна, от күйгүзгүчтүн (горелка) иштебей калышына алып келиши мүмкүн.

Ошондой эле булганган меш жылуулукту начар берери эсте болушу керек, ошондуктан мешти жана моруну убактысы менен тазалоо отундуң чыгымын азайтат.

Газ менен жана аралаш жылтыуу меши

Базарларда көпчүлүк учурда көмүр мештер сатылат да, аларда газ от күйгүзгүчтү (горелка) колдонууга болот деп, универсал катары айтышат. Практикада мындай мештер газды өтө көп чыгымдоо менен иштейт жана агымды азайтканда жалын өчүп калып, үйдөгүлөр үчүн жана жарылуу коркунучун жаратышы мүмкүн.

Тастыкталган жана коркунучсуз мешти сатып алганга аракет кылышыз. Мүмкүнчүлүк болсо, текшерүүнүн бардык зарыл жол-жоболорунан өткөн фирмалык жана чет элдик өндүрүшчүлөргө артыкчылык бериниз.

Эсиңизде болсун, кадимки техникага караганда бир жолу бир аз көбүрөөк төлөп, кийин ар жылы көмүргө бир кыйла аз короттуу натыйжалуу.

Жакшы эффект болуш үчүн көмүр, газ жана электр мешин сатып алып, кийин аларды бириктирген дурус. Буга күн мешин да кошууга болот...

ҮЙДУ ЖЫЛЫТУУ СИСТЕМАСЫ

Буржуйка (кичинекей темир меш). Айыл жеринде кеңири жайылган чакан жылтыуу меши, тамак бышырганга жана жөнөил орнотконго болот.

Артыкчылыгы: жөнөил орнотулат, турак жайды натыйжалуу жылтытат жана тамак даярдоого болот.

Кемчилдиги: конструкциянын үстү ачык – өрт коркунучу бар, өзүнчө бөлүп коюу керек, түтүн, суунун буусу жана бөлмөнүн ичинде жыт пайда болот, отун менен көмүр имараттын ичинде болот, тез муздайт.

ҮЙДҮ ЖЫЛЫТУУ СИСТЕМАСЫ

Электр от казаны

Артыкчылыктары:

- Отундун башка түрлөрүнөн (газ, көмүр, суюк отун) көз карандысыздык
- Морунун жоктугу, орнотуунун жөнөкөйлүгү жана тездиги
- Туруктуу температура

Кемчилдиги:

- Тез-тез өчүргөндө натыйжалуу эмес
- Электр менен жылыштууга уруксат алуу керек!!!
- Чыгымдын жогорулугу (жылына орточо 55 мин сом)

Мындай системаларда сууну жылыштуу жана аны буу системасы аркылуу үйгө берүү үчүн электр энергиясын пайдалануу НАТЫЙЖАСЫЗ.

Европада мындай системалар эчак эле колдонулбай калган.

Электрди суусу жок эле түз колдонуу бир топ натыйжалуу.

ҮЙДҮ ЖЫЛЫТУУ СИСТЕМАСЫ

Электр керамикалык жылыштықтар / радиаторлор

Артыкчылыгы:

- Турак жайдагы температураны автоматтык түрдө жөнгө салат,
- Ар бир радиаторду жекече башкарууга болот,
- Талап кылышкан нымдуулук режимин колдоп турат.

Кемчилдиги:

- Региондордо жок.

Жабдуу дайыма иштеп турбаш үчүн талап кылышкандан 1,5 эсे күчтүү радиаторлорду орнотуу сунушталат, дайыма иштөө тезирээк иштен чыгууга алып келиши мүмкүн.

ҮЙДУ ЖЫЛЫТУУ СИСТЕМАСЫ

Жылуулук соргучу/сплит-система

Жылуулук соргучу (насос) – энергия булактарын жаңылоочу аспаптардын бири, ал абаны колдонот. Кондиционердин жардамы менен түрак жайды жылытуу кадимки электр жылыштыкчы менен ысытканга караганда натыйжалуу. Үнөмдөө кондиционердин иштөө принциптеринен келип чыгат. Кондиционердеги электр энергиясы жылуулук энергиясын аралаштырганга кетет, ошол эле учурда кадимки жылыштыкчтарда ал электр энергиясынан жылуулук энергиясына өтөт.

Артыкчылыгы:

- Үй жылуу, кургак жана ыңгайлуу,
- Үч эсे үнөмдүү.

Кемчилдиги:

- Сырткы аба абдан төмөнку температура-да болгондо, анчалык натыйжалуу эмес,
- Сырткы блоктор менен байланыштыруу керек.

Анча чоң эмес үйдү жылтыууга кеткен чыгымдар (мисал)

Мында жылуулагандан кийинки анча чоң эмес үй жана саман үйдү жылтыууга кетүүчү чыгымдардын орточо көрсөткүчү берилди, стандарттуу отун чыгымы эсепке алынды.

Маалыматтар болжолдуу багыт алуу үчүн келтирилди, мындай маалыматтардын вариаттары көп.

Отундун тиби/жылтыуу системасы	Электр Сом/айына	Көмүр Сом/айына	Газ Сом/айына
Жылууланган кирпич үй, 160 кв.м. (2 кабат) Электр менен жылуулоо жана душ+ашкана үчүн аристон	22 026		
Саман (эски) үй, 80 кв.м. Көмүр менен жылтыуу жана аристон + электр жылтыкчы	800	6 500 (сезонго 20 мин)	
Жылууланган кирпич үй, 80 кв.м. Газ менен жылтыуу, автомат от казан	100		7200
Жылууланган саман үй, 80 кв.м. Көмүр менен жылтыуу, энергия сактоочу меш+электр жылтыкчы	500	3 800 (сезонго 12 мин)	
Жылууланган үй, 80 кв.м. Керамика жылтыкчы + жылуулук соргучу (насос)	1 200		

ҮЙДӨГҮ ЫСЫК СУУ

1) Мончо. Каменка меши буу жана сауна меши үчүн уникалдуу конструкция болуп саналат.

Үч деңгээлдүү: от жагуучу казан жана ысык суу үчүн алып жүрүүгө боло турган идиш.

Анда жылуулук берүүнүн үч деңгээли болот: Биринчи деңгээл – от жагуучу казан тегерек формада даярдалат, бул анын иштөө мөөнөтүн узартканга жардам берет, анткени жылытуу анын жогору жагында текши жүрөт жана отунду үнөмдөгөнгө жардам берет. От жагуучу казанды айланта таштар үчүн этекче болот, от казан орнотулгандан кийин ага таштар салынат.

Экинчи деңгээл – бул конвектор, ал жылуулук берүүнү жогорулатат, бул отунду үнөмдөөгө жана сууну жана буу бөлмөсүн тезирээк жылытканга жардам берет. Ал ысык абанын агымы аркылуу суу бар идишти жылытат. Конвектор да от казан сыйктуу калың металлдан жасалат.

Үчүнчү деңгээл – бул 90 литр болгон бак. Ал жылуулукту морудан жана сырттан келген ысык аба агымынан алат. От казанды жаккандан 40-50 мүнөттөн кийин бактагы жылуу суу менен ага муздак суу кошпой жуунса болорун тажрыйба көрсөтүүдө.

ҮЙДӨГҮ ЫСЫК СУУ

Электр суу жылыштырыш / «аристон»

Газ баллондон колдо жасалганга караганда тастыкталган, заводдан чыккан суу жылыштырыштарды колдонгон натыйжалуу!

Мындай «аристондор»:

- анда суу топтолгуч-бак жылууланган, бул суунун жылуулугун узакка сактаганга жардам берет,
- колго жасалганга караганда коркунчусуз жана жарылуу коркунучу жок,
- үнөмдүү.

ЖАРЫК ЖАНА ЭЛЕКТР

Энергия үнөмдөөчү лампочкаларга өтүңүз, электрди үнөмдөө үчүн бөлмөлөрдөгү жарыкты өчүрбөйсүз.

Жакшысы кадимки сымап бар энергия үнөмдөөчү люминесцент лампалардан көрө светодиоддук лампаларды сатып алыңыз.

Лампочкаларды энергияны үнөмдөөчү түрүнө алмаштыргыла

- ✓ Электр энергиясын 80% үнөмдөйт
- ✓ 10-20 эсе узак иштейт
- ✓ Жылдық үнөмдөө 600-700 сом

Жарыкты тез-тез өчүрүүдө шам жылыткычы тууралуу ойлонуңуз. Ал шамдан жылуулукту топтол, бүтүндөй бөлмөгө жылуулук берет. 2014/2015-жылдын кышында «Үшүбө, Кыргызстан» кампаниясынын алкагында даярдалган жана өздүк баасынан төмөн баада «Юнисон» коомдук фондунан алууга болот. Тапшырык үчүн бул телефонго чалыңыз 0312-90-12-16.

Электр энергиясын чыгаруу үчүн чакан ГЭС

«Энергияны жаңылоо булактары жөнүндө» мыйзамга ылайык, суунун кубатын пайдаланган орнотмолов үчүн электр энергиясын тармакка сатуу үчүн электр энергиясына болгон тарифке көбөйтүү коэффициенти 2,1ге барабар. Чакан дарыялардагы, өзөндөрдөгү жана суу тосмолорундагы чакан ГЭСтердин варианты:

Пропеллер:

- Суу алдындагы турак жай
- Агымдын ылдамдыгы 2 м/с-га чейин
(варианттары: ротор Дарье, гирлянда)

Артыкчылыктары: Көлөмү анча чоң эмес жана салыштырмалуу женил, бул ландшафтты сактаганга жардам берет

Кемчиликтери: Дарыядагы жандууларга зыян келтириши мүмкүн.

Кубаттуулугу: 500 Вт - 3 кВт.

Баасы: 20 мин сом.

Кичи ГЭС

Фотоэлектр өзгөрткүчтөрү

Күн панелдери күн нурларын фотогальваникалық эффекттин натыйжасында электр энергиясына айланатат.

Артыкчылыктары:

- сатылып алынуучу электр кубатына чыгымдырыды оптималдаштыруу,
- такай техникалык тейлөөнү талап кылбайт,
- кыймылдуу бөлүктөрү жок.

Кемчиликтери:

- алгачкы жогорку чыгымдар.

Жарык берүү жана муздаткыч үчүн 300 – 500 Ватт жетиштүү.

Электр жок алыссы аймактар үчүн пайдалуу.

Күндүн энергиясын пайдаланган орнотмолор үчүн коэффициент 6,0гө барабар;

Туура эсептөөнү жана күн станциясын чогултууну талап кылат.

Шамал генераторлору

Шамалдын кубатын пайдаланат.

Артыкчылыктары:

- сатылып алынуучу электр кубатына чыгымдырды оптималдаштыруу,

Кемчиликтери:

- алгачкы жогорку чыгымдар
- шамалдын туруктуу эместиги
- адам үчүн зыяндуу күрүлдөөнү жаратат, сыналгылардын жана байланыш каражаттарынын иштешине тоскоолдук жаратат.

Электр кубатын үнөмдөө

- розеткаларда заряддагычтарды калтырбаңыз

Натыйжа: Заряддагычты кадимки абалда сактоо, энергияны 20%га чейин үнөмдөө

- телевизорду күнүрт жерге жайгаштырыңыз да, энергияны үнөмдөө режимине коюнуз

Натыйжа: жабдуу керектеген электр энегриясын 50%га чейин үнөмдөө

- лампаларды, плафондорду жана терезелерди жылына 2 жолудан кем эмес жуунуз

Натыйжа: кир болгон учурга караганда жарық берүүнүн натыйжасын 10-30%га жогорулатуу

Коопсуздук эрежелери!

- Тастыкталбаган өз алдынча жасалган аспаптарды колдонбонуз! (плиткалар, аристондор, от казандар ж.б.) Бул коркунучтуу!
- Иштеп жаткан аспаптарды кароосуз калтырбаңыз!
- Чоң кубатты талап кылган аспаптарды бир мезгилде иштетпениз!
- Уруксат берилген кубаттуулукту, эсептегичтин мүмкүнчүлүктөрүн, зым карагайда «жучоктун» бардыгын тактаңыз жана керектөөңүздү ушул шарттарга ылайыктаңыз:

Маанилүү: Төмөнкү кубаттуулукта жүктөм кубаттуулук боюнча эсептелет, кубаттуулук 90В болуп турганда, чайнек менен жылыштыкты бир убакта иштетүү сактагычтарды жана «жучокторду» өчүрүп салышы мүмкүн.

- «жарык өчүп-жанып жатканда» электр аспаптарын колдонбонуз, ошондой эле чагылган учурунда убактылуу өчүрүп турган жакшы, аларды кубаттуулук калыбына келгенде, кайра кошуңуз
- узак убакытка үйдөн кетип жатып, бардык электр жабдууларын (телефизор, муздаткычтар) өчүрүнүз жана розеткадан сууруп коюңуз!

ТАМАК ДАЯРДОО

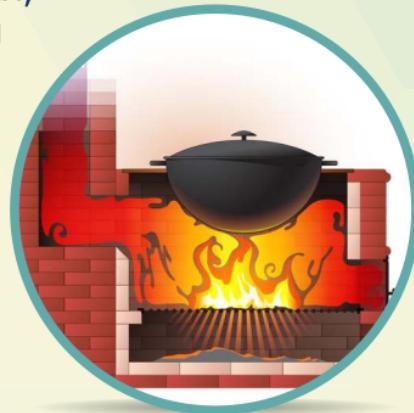

КАЗАН ҮЧҮН МЕШ өзүнчө түтүн чыккыч морусу менен

- Жетишээрлик сандагы отун же көмүр бата турган көлөмдүү от жаккыч;
- Бардык тарабынын тегиз ысышы;
- Отундун нормалдуу күйүү процессин камсыз кылуу;
- Конструкция өрт коопсуздугү талаптарын камсыз кылышы кажет.
- Пайдалангандан кийин күйүүчү заттар калбашы керек;
- Меш азыраак отун сарптап, жогорку жылуулук берүү каситине ээ болушу абзел;
- Конструкция жаракат алып келбей турган, ошондой эле СО менен кокусунан уулантuu мүмкүнчүлүгүн да жокко чыгарышы зарыл.

Казандын алдындагы коймого казандын үчтөн экисинен көбү кирип турушу керек. Мору түтүндүн тартылып кетүүсүн күчөтөт жана тоскоол болбош үчүн жана айланча-чөйрөнү ууландырбаш үчүн от жаккычтан түтүндү алып чыгып кетет.

Казандын капитал беттери тегиз ысығанда, кайнагандагы абанын көбүктөрү бүтүндөй казандын бетинде бирдей пайда болот.

ТАМАК ДАЯРДОО

Тамак даярдоо үчүн энергия үнөмдөөчү меш

Тамак даярдоо үчүн өркүндөтүлгөн аба жана түтүн чыгып кете турган атайын жолу бар очок.

Артыкчылыктары:

- Даярдоонун жөнөкөйлүгү
- Арзан
- Отундун чыгымынын аздыгы
- Тамак даярдоодо түтүндүн болбошу
- Жагуу жана отту кармап турруу оной

Кемчилдиги:

- Алгач чыгымга жана жагуу ыгына көнүү керек

Чыгымдар алынуучу металл эшиктерди даярдоого кетет,
Калгандары ылай кыштан, ылайдан, жыгач рейкалардан жасалат.

ТАМАК ДАЯРДОО

Керогáз – керосин менен иштеген, тамак даярдала турган аспап.

Буларды жасооого болбайт:

- керосиндин ордуна бензинди ж.б. колдонуу;
- керогаз иштеп турган учурда керосинди толуктап куюу;
- отту үйлөп өчүрүү;
- күйүп турган керогазды ары-бери жылдыруу.

Кандайча иштейт? Резервуардан керосин келе турган тегерек идиш (поддон), от күйгүч жана газды аралаштыргыч менен тутүк, керосиндин буусу ошол жерде күйөт.

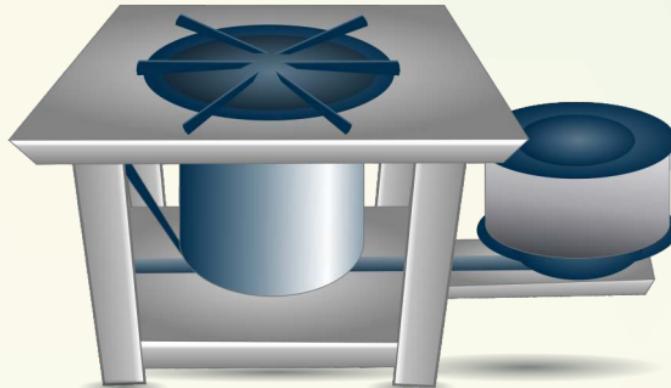
Пахта-кагаз билик менен керогаз. Керосиндин чыгымы – 80 г/с. 4 л. суу кайнай турган убакыт – 55 мунөт. Резервуардын көлөмү – 1 л.

Керогазды пайдаланууда эрежелерди жана көрсөтмөлөрдү катуу сактоо зарыл.

Билиги жок аспаптарды – примустарды да колдонууга болот.

Керогазды жагуу үчүн:

- От күйгүчтөн аралаштыргычты (смесителди) алуу.
- Керосинди от күйгүчкө жөнөтүп, жагуу.
- Аралаштыргычты от күйгүчкө коюу. Женцил тегеренсе, туура болот.
- Бекем тегиз жерге коюу.

ТАМАК ДАЯРДОО

Термостүйүнчөк

Электр кубатын колдонбай тамактарды ысык кармоо үчүн ыңгайлуу өркүндөтүлгөн түзүлүш.

Артыкчылыктары:

- тамак даярдоодо (ысытууда) отунду үнөмдөө
 - тамакты ысытуу үчүн энергияны үнөмдөө
 - тамакты даярдоодо жана сактоодо гигиенаны сактоого салым кошум
-
- Салттуу окшоштору – чайнек же кастрюл үчүн ысыкты кармаган кийиз же жүн толуктагычы менен кездеме.
 - туура идишти колдонунуз. Газ жана электр плиталары үчүн түбү тегиз кастрюлдарды колдонунуз. Казан ачык от үчүн абдан жакшы.
- Натыйжа:** электр энергиясын ашыкча пайдаланууну 40-60%га чейин азайтуу.

2014/2015-жылдын кышында «Үшүбө, Кыргызстан» кампаниясынын алкагында даярдалган жана өздүк баасынан төмөн баада «Юнисон» коомдук фондуунан алууга болот. Тапшырык үчүн бул телефонго чалыңыз 0312-90-12-16.

ЭНЕРГИЯ МЕНЕН КАМСЫЗДООНУН УКУКТУК МАСЕЛЕЛЕРИ

Үзгүлтүксүз электр менен камсыздоо:

- тиричилик жактан керектөөчүлөр (калк) үчүн айына бир жолудан көп эмес 24 сааттан ашпаган узактыкта электр энергиясын өчүрүүгө жол берилет.

ЭНЕРГИЯ БЕРҮҮЧҮ (электр бөлүштүрүү компаниясы):

- керектөөчүнү үзгүлтүксүз электр энергиясы менен камсыз кылат, Бардык маселелер боюнча Энергия берүүчүнүн Тейлөө сапаты боюнча борборлоруна (ар бир РЭСтин алдында) кайрылыңыз.

Алардын телефондору электр энергиясы үчүн эсептин төмөн жагында көрсөтүлгөн.- пландуу чектөөлөр жана электр энергиясын өчүрүүлөр, себеби жана узактыгы тууралуу өчүргөнгө 7 күн калганга чейин маалымдайт,

- авариялык режим жараган учурда ал абал пайда болгондон кийин 5 күндүн ичинде керектөөчүгө электр энергиясын убактылуу өчүрүүнүн себеби тууралуу билдириет,

- электр энергиясы үчүн төлөбөгөн учурда, электр менен камсыз кылууну токтотот.

Бардык маселелер боюнча Энергия берүүчүнүн **Тейлөө сапаты боюнча борборлоруна** (ар бир РЭСтин алдында) кайрылыңыз.

Алардын телефондору электр энергиясы үчүн эсептин төмөн жагында көрсөтүлгөн.

Энергия берүүчү Керектөөчүнү экспертпестен туруп тармактан үзүүгө төмөнкү учурларда ақылуу:

- Керектөөчүнүн өзү билип электр тармактарына кошуулуп алуусу;
- электр энергиясын уурдоо,
- электр энергиясын эсептегичти атайылап бузуу (Керектөөчү тарабынан),
- керектеген электр энергиясы үчүн төлөө мөөнөттөрүн бузуу,
- Мамэнергоинспекциянын нарядынын же катынын болушу.

Электр менен камсыздоону экспертпей өчүргөн учурда:

- Керектөөчү электр энергиясын берүүнү токтолтуу менен келтирилген зыянды Энергия берүүчүдөн толук төлөтүп алууга укуктуу
- Керектөөчүнү кайра кошууга байланышкан бардык чыгымдар толугу менен Энергия берүүчүнүн эсебинен төлөнөт, буга Энергия берүүчү өчүрүүгө укуктуу болгон учурлар кирбейт.

НЕГИЗСИЗ АЙЫП ПУЛДАРДЫ ТӨЛӨБӨГӨНДҮГҮ ҮЧҮН ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСЫН ӨЧҮРҮҮ ОПУЗАСЫНА МОЮН БЕРБЕҢИЗ!

Керектөөчү:

- тармакка кошуулунун бардык эрежелерин сактайт,
- колдонулган электр энергиясы үчүн өз убагында төлөйт,
- электр энергиясын эсепке албай керектөөгө жол бербейт,
- үзгүлтүксүз электр менен камсыздоону талап кылат,
- электр энергиясын эсептегичтеги бардык эреже бузулар, авариялар, электр жабдууларындагы бузуктар ж.б. тууралуу Энергия берүүчүгө дароо кабарлайт.

ЭНЕРГИЯ МЕНЕН КАМСЫЗДООНУН УКУКТУК МАСЕЛЕЛЕРИ

Сапаттуу электр энергиясы:

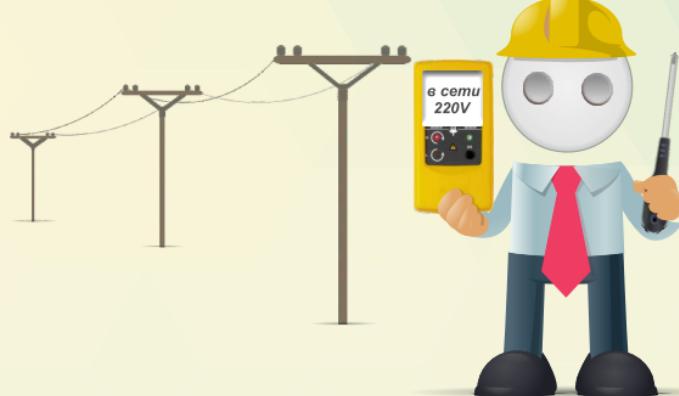
- электр тармагындагы кубаттуулук **209-231 Вольт (220 В +- 5%)** чегинде болушу керек

Энергия берүүчү (электр бөлүштүрүү компаниясы):

- пайдалануучуну электр энергиясы менен аныкталган стандарттарга ылайык камсыздайт,
- Керектөөчүдөн электр энергиясын пайдалануу эрежелерин сактоону талап кылат,
- Керектөөчүгө электр энергиясынын төмөнкү сапаты, алардын себептери жана нормалдуу электр энергиясы менен камсыздоону калыбына келтириүү мөөнөттөрү менен байланышкан эреже бузулар тууралуу маалымдайт.

Керектөөчү:

- электр тармактарына кошулуу эрежелерин сактайт,
- жабдууну чыгарган заводдун талаптарына жана электр энергиясын пайдалануу эрежелерине ылайык тиричилик электр аспаптарын колдонууну камсыз кылат,
- келишим менен аныкталган керектөө кубаттуулугунан ашпайт,
- сапаттуу электр менен камсыздоону талап кылат.

ЭНЕРГИЯ МЕНЕН КАМСЫЗДООНУН УКУКТУК МАСЕЛЕЛЕРИ

Электр энергиясы төмөнкү сапатта болгондо, Керектөөчү буларга укуктуу:

- Энергия берүүчүдөн сапатсыз электр энергиясын берүүнүн натыйжасында келип чыккан зыянды өндүрүп алуу,
- сапаты туура келбegen электр энергиясы үчүн төлөөдөн баштартуу.

Электр энергиясынын төмөнкү сапатына даттануу жол-жобосу:

Аракеттеги мыйзамдарга ылайык, Керектөөчү буларга укуктуу:

- эркин формада «**Эреже бузуу тууралуу акт**» түзүү, анда канаттанбагандыктын себептери кыскача айтылат;
- Актыга Керектөөчүнүн өкүлү же ошол линиядан электр энергиясын алган үч кошунасы кол коет,

- Актыны Электр энергиясын берүүчү компаниянын башкы директорунун наамына Керектөөчүнүн алдындагы милдеттөмөлдерди аткаруу талабы жазылган арыз менен жөнөтүү,

Андан кийин арыздын өткөндүгүн такай көзөмөлдөп, Энергия берүүчүгө арыз тууралуу эскертип турруу зарыл.

**ЭЛЕКТР ЭНЕРГИСЫН КЕРЕКТӨӨЧҮ – БУЛ ЖӨН
ГАНА ТОВАРДЫ/КЫЗМАТТЫ АЛУУЧУ ЭМЕС,
АЛ ЭНЕРГОСИСТЕМАНЫН АЖЫРАГЫС
БӨЛҮГҮ!**

ЭНЕРГИЯ МЕНЕН КАМСЫЗДООНУН УКУКТУК МАСЕЛЕЛЕРИ

- Электр энергиясын эсептегич керектелген энергиянын санын аныктоочу аспап
- Электр энергиясын эсептегич – энергокомпаниянын менчиги, бирок анын сакталышы үчүн Керектөөчү жооп берет

Энергия берүүчү (электр бөлүштүрүү компаниясы):

- өз эсебинен Керектөөчүгө иштеген эсептегичти коет,
- эсептегичти тейлейт, зарылчылык болсо ремонт кылат,
- Керектөөчүнүн катышуусу менен ай сайын эсептегичтин (алдын ала төлөө, акылдуу эсептегичтен башка учурда) көрсөткүчүн жазып алат,
- эсептегичтин көрсөткүчүнө ылайык керектелген энергия үчүн төлөмдү эсептейт.

Керектөөчү:

- эсептегичти бүтүн абалда сактайт,
- эсептөө механизмине кийлигишпейт,
- эсептегичтин көрсөткүчүн алуу үчүн ага өтүү жолун тоспойт,
- керектеген электр энергиясы үчүн төлөйт.

Эсептегичтин корпусунан көрүнүп турган залакалар, «пломбанын» жоктугу же бузулушу эсептөө механизмине кийлигишүү далили жана айыппул эсептөө үчүн себеп БОЛУП САНАЛБАЙТ

ЭНЕРГИЯ МЕНЕН КАМСЫЗДООНУН УКУКТУК МАСЕЛЕЛЕРИ

Электр энергиясын эсептегич бузулган учурда:

1. Керектөөчү бузулуу тууралуу электр бөлүштүрүүчү компанияга (Энергия берүүчүгө) билдириүгө милдеттүү,
2. Контролер, Керектөөчү жана күбөлөр бузулуунун мүнөзү тууралуу акт түзүшөт,
3. Контролер иштебеген эсептегичти алып, акт менен бирге пакетке салып чаптап, ага пломба басууга милдеттүү,
4. Энергия берүүчү башка, иштеген эсептегичти өзүнүн эсебинен орнотууга милдеттүү,
5. Керектөөчү пломба басылган пакетти экспертизага алып барышы керек.

Эгерде Керектөөчүнүн КҮНӨӨСҮ

ДАЛИЛДЕНСЕ

3 күндө Керектөөчү төлөөгө жоопту:

- экспертизага кеткен бардык чыгымдарды
- электр энергисын эсептегичине кеткен чыгымдарды
- саналбай калган электр энергиясын(суммасы Энергия берүүчү тарабынан аныкталат)

ДАЛИЛДЕНБЕСЕ

10 күндө Энергия берүүчү экспертизага кеткен бардык чыгымдарды төлөп берет.

ЭНЕРГИЯ МЕНЕҢ КАМСЫЗДООНУН УКУКТУК МАСЕЛЕЛЕРИ

Экспертизыны **көз карандысыз жана кызықдар эмес тарап** – Соттук экспертизалардын мамлекеттик борбору гана өткөрүшү керек.

Даректери:

- Бишкек ш., Бекебаев көч., 97, Тел. 0 (312) 30-32-82,
- Балыкчы ш., Озерная көч., 201, Тел. 0 (3944) 51108
- Ош ш., Ленина көч., 312, Тел. 0 (3222) 24676

**Эсептегичтин көрсөтмөсүн эч качан артка айлантаңыз,
контролерлордун алдаганына макул болбоңуз – эсептөө механизмине
кийлигишүү жыйынтыгында абдан кымбатка турат!**

ЭНЕРГИЯ МЕНЕҢ КАМСЫЗДООНУН УКУКТУК МАСЕЛЕЛЕРИ

Энергияны эсептөө жана төлөө жол-жобосу:

- **(1-күн)** – эсептегичтин көрсөткүчүн алуу
- **(2-6-күн)** – Керектөөчүгө өткөн ай үчүн эсепти берүү
- **(7-16-күн)** – электр энергиясы үчүн төлөмдү күтүү
- **(17-күн)** – төлөбөгөнү үчүн электр энергиясын өчүрүү түуралуу өзүнчө билдируүнү жөнөтүү, туумду эсептөөнүн башталышы
- **(22-күн)** – төлөм түшпөгөн болсо, Керектөөчүнү төлөбөгөнү үчүн электр энергиясынан ажыратуу
- **(X-күн)** – Керектөөчүнүн төлөөсү
- **(X+2 күн)** – электр энергиясын кошуу

ЭНЕРГИЯ МЕНЕН КАМСЫЗДООНУН УКУКТУК МАСЕЛЕЛЕРИ

Энергия берүүчү (электр бөлүштүрүү компаниясы):

- Керектөөчүнүн катышуусу менен ай сайын эсептегичтин (алдын ала төлөө, акылдуу эсептегичтен башка учурда) көрсөткүчүн жазып алат,
- эсептегичтин көрсөткүчүнө ылайык керектелген энергия учун төлөмдү эсептейт,
- Керектөөчү тарабынан каталар, так эместикитер маалымдалганда, кайра эсептеп, жаңыланган эсепти жазып берет,
- төлөм кечиккенде туумду эсептөөгө акылуу,
- төлөбөгөн учурда Керектөөчүнү электр энергиясынан ажыратууга укуктуу болот.

Керектөөчү:

- эсептегичтин көрсөткүчүн алууда катышат,
- эсептегичтин көрсөткүчү эсептеги көрсөткүч менен туура келгенин **ДАЙЫМА** карап турат,
- алынган эсептеги каталар жана так эместикитер тууралуу Энергия берүүчүгө маалымдоого укуктуу,
- эсепти өз убагында төлөйт,
- төлөнгөн эсептерди сактайт.

Төлөм эсептегичти көрүү учурунда болгон анын реалдуу көрсөткүчү боюнча эсептелет.

ЭНЕРГИЯ МЕНЕҢ КАМСЫЗДООНУН УКУКТУК МАСЕЛЕЛЕРИ

Эгерде контролер Керектөөчүнү үйүнөн таба албай калса, бул мезгилге карата эсептин суммасы мурдагы маалыматтар боюнча орточо эсептелет.

Эгерде Керектөөчү көпкө чейин бул үйдө жашабаса жана электр энергиясын колдонбосо, ал Энергия берүүчүгө бул тууралуу маалымдай алат.

Түүмдү эсептөө:

Түүмдүн өлчөмү төлөнбөй калган ар бир күн үчүн карыздын суммасынын 0,5%ын түзөт.

Мисалы: төлөнбөй калган сумма – 278 с.

төлөө мөөнөтү 12 күн мурда бүткөн,
туум – $278 * 0,005 = 1,39$ сом бир күн үчүн,
же 16,68 сом 12 күн үчүн.

Түүм керектелген электр энергия үчүн **негизги карыздан көп болбойт.**

Жарық үчүн эсептин бардык графаларына көңүл бурунуз! Сизге түшүнүксүз эсептөөлөрдү тактаганга убактыңызды аябаңыз!

ЭНЕРГИЯ МЕНЕН КАМСЫЗДООНУН УКУКТУК МАСЕЛЕЛЕРИ

Энергия берүүчүгө билдириңиз, эгерде Сиз:

- тосулбаган же эшиги жабылбаган трансформатор будкасын, ошондой эле жерде жаткан зымды көрсөңүз;
- электр менен жабдуу боюнча ачык эреже бузууга туш болсоңуз.

Электроэнергия керектөөчүлөрдүн укугун коргоо (ЭКУК) торчосунун даректери:

03522 50989, 0555 664305, Нарын ш.

03222 28348, 0777 435800, Ош ш.

03922 59980, 0555 627842, Каракол ш.

03132 59203, 0550 044 755, Кант ш.

0555 285968, 0559 919514, Жалал-Абад ш.

Электр жабдуулары иштен чыккан учурда араздашуунун жолдору

ӨРТ ЖАНА ЭКОЛОГИЯ КООПСУЗДУГУ

Тасма түрүндөгү пайдубалда турган имараттын жертөлөсү зыяндуу радионду чогултуу менен, газдын үйдүн ичине кириүсүнө шарт түзөт. Бул убакыттын өтүшү менен жашоочулардын ден соолугуна өтө терс таасир тийгизиши мүмкүн.

- Полдун алдынdagы аянттагы аба жыл ичинде дайыма алмашып туруусу зарыл. Өзгөчө кышында!
- Ал эми үй суук болбошу үчүн **полду жакшы жылуулоо** керек. Ошондо аба алмаштыруучу жылчыкчаларды жабуунун кереги жок болот да, полдун алды кургак турат.

Пайдубалдын аба алмашуучу жылчыгын кышында жабуу аркылуу Сиз өзүңүздүн ден соолугунүзга жана үйүңүзгө зиян келтиресиз!

ӨРТ ЖАНА ЭКОЛОГИЯ КООПСУЗДУГУ

Пайдубалдагы аба алмашуу жылчыгы

Тасма түрүндөгү пайдубалдын аба алмаштыруу жылчыкчасы асбест же пластик түтүкчөсүн орнотуу аркылуу опалубканы коюу учурунда пландалат.

- Үйдүн бурчунан 90 см-ден ашык эмес аралыкта дайыма аба алмашуу жылчыкчасы болушу керек.
- Аба алмашуу жылчыкчасы жердин дэнгээлинен мүмкүн болушунча бийик орнотулушу керек.
- Аба алмашуу жылчыкчалары экиден бири-биринин туурасында (каршысында) жайгашуусу керек.
- Аба алмашуу жылчыкчасынын жалпы аяныт 2000 аянынын 1/400 бөлүгүнөн кем болбоосу керек.

Полдун алдынын 100 м² аянында аба алмашуусу үчүн адатта жасалгандай 4-8 эмес, диаметри 11 см болгон 25 тегерек тешиктер болушу зарыл.

Күлдү туура колдонгуга!

Көмүрдүн күлү бак/жер тилкеси үчүн жер семирткич катары (жыгач отундуун құлұнөн айрымаланып) колдонулбайт.

Күлдү үйдү курууда жана чатырды жылуулоодо колдонуу КОРКУНУЧТУУ – құл радиоактивдүү жана канцерегендүү!

Күлдү туура пайдалануунун жолдору:

- Жолдогу чүнкурларды толтуруу,
- Жол тайгалак болгон учурда, кумдун ордуна чачуу.

ӨРТ ЖАНА ЭКОЛОГИЯ КООПСУЗДУГУ

Эмне үчүн мору маанилүү?

Мору – отун күйгөн учурда, түтүндү сыртка чыгаруучу жылытуу системасынын эң маанилүү бөлүгү. Аны орнотуунун тууралыгынан отундун күйүсүнүн натыйжалуулугу гана эмес, ошондой эле үйдө жашоонун коопсуздугу да көз каранды.

Чатырдын үстүндөгү морунун бийиктиги канча болуусу керек?

Морунун найынын бийиктиги

- тегиз чатырдан 500 мм-ден кем эмес жогору;
- морунун найы чатырдын кырынан 1,5 метр аралыкта жайгашканда, чатырдын кырынан 500 мм-ден кем эмес бийик;

- морунун найы чатырдын кырынан 1,5дан 3 метрге чейин аралыкта болгондо, кырынан төмөн болбошун эске алуу керек;
- чатыры күйүүчү материалдардан курулган имараттардын чатырынын жээгинен 1-1,5 метр бийик орнотуу зарыл.

Түтүндү чыгаруучу моруну төмөнкү материалдардан жасоого болбайт:

- асбестоцементтен жасалган түтүктөр (өрттөнөт, жарылуу коркунучу бар, нымды өзүнө тартып алат, Европада колдонууга тыюу салынган)

ӨРТ ЖАНА ЭКОЛОГИЯ КООПСУЗДУГУ

- кирпичтен қыноо (кирпич нымды өзүнө тартып алат жана температуралын айырмасынан бат бузулат, тазалоо кыйын)
- болоттон (кычкылтектин нымынан коррозияга дуушар болот)
- цинктелген материал (аэродинамикалык соккуда басымдын айырмасына чыдабайт)

Мору найын чирибеген болоттон тандагыла (жеңил, көпкө кызмат қылат, жылуулуктун айырмасына туруктуу, ийилет, иштетүү жеңил). Тұтун чыгаруучу мору адис аркылуу эсептелиши жана орнотулушу керек.

ЖАҢЫ ҮЙДУ КУРУУДА ЭМНЕЛЕРДИ БИЛҮҮ КЕРЕК

1. Куруу орду. Булар зарыл:

- Өсүмдүктөн жасалган тосмо же дарактарды отургузуу аркылуу үйдү күтүүсүз шамалдан коргоо;
- Имаратты пландоодо бир эле бөлмөдө терезелер шамал келүүчү жана шамалдоочу тарапка карабагандай кылуу керек;
- Терезелерди пландоо үчүн түштүк жана чыгыш тараптардын артыкчылыгын колдонуу керек – түштүк жагында терезелер көп, түндүк жагында аз болушу зарыл.

2. Долбоорлоо жана макулдашуу жол-жоболору жана баскычтары:

- Имаратты ойлонуп долбоорлонуу жана долбоорду архитектура кызматы жана Өзгөчө кырдаалдар министрлиги (ӨКМ) менен макулдашыңыз. Өзүнүзгө «кутуну» тургузбаңыз

3. Акча мүмкүнчүлүгүн текшериңиз жана так ишке ашырууну эске алыңыз. Көпкө созулуучу курулушка айлантпаңыз.

- Курулушту узак мөөнөткө калтырбаңыз. Ар жыл сайын курулушту кайра өзгөртүү техникалык жагынан да кыйындай берет.
- Каркастык курулуш тууралуу ойлонуңуз. Ал тез бүтөт жана арзан.
- Конteinерден үй курбаңыз – алар жашоого ылайыкталган эмес, алардын полуна уулуу заттар сицирилген.
- Бюджетти мындайча пландаңыз: пайдубалга чыгымдар жалпы курулуштун 30-40%ын түзөт, андан кийин чатыр баанын 20%ын, ички жасалгaloо 20%ын түзөт. Дубалдарды тургuzганга эң аз чыгым кетет.

ЖАҢЫ ҮЙДУ КУРУУДА ЭМНЕЛЕРДИ БИЛҮҮ КЕРЕК

4. Мыйзам чегинде энергия натыйжалуулугу боюнча талаптарды текшериңиз.

- аяны 150 чарчы метрден көп чоң үйлөрдүн тосмо конструкцияларына жана терезелерине бир топ катуу талаптар коюлат – бул энергия сактоочу айнек, үч катар айнек пакет болушу керек.

5. Жылуулоо жана кооздоо үчүн материалдар.

Текшериңиз,

- Тосмо конструкцияларында органикалык жылтыуучулар пайдаланылган турак үйлөрдү кыртышы кургак жана бетин суу каптабагандай участокко жайгаштыруу керек.
- Эсинизде болсун, сараң эки жолу төлөйт.

6. Пайдубалды нымдан коргоо жана желдетүү:

- Желдетме тешикти унутпаңыз.

7. Конструкциянын бекемдигин жана жер титирөөгө түрүктуулугун камсыз кылышыз.

8. Ысытуу системасын туура тандоо, балким аралаш колдонуу.

- Кафель менен жабылган бөлмөлөр үчүн жылуу пол орнотуу.
- Радиаторлорду башка бөлмөлөрдө орнотуу. Радиаторлордогу жалпы секциялардын санын эсептөө үчүн имараттын аянын 2ге бөлүү керек. Башкача айтканда, 150 м² аянтты ээлеген үй үчүн 75 секциядан турган радиаторлор керек болот. Түндүк жагында жайгашкан бурчтагы бөлмөгө көбүрөөк, ал эми түштүк жагына азыраак орнотсо болот.

ЖАҢЫ ҮЙДУ КУРУУДА ЭМНЕЛЕРДИ БИЛҮҮ КЕРЕК

- Текшерүү жана коркунчтап сактануу жабдууларын орнотуу. Булар жалпысынан термометр, сактануу клапаны же коопсуздук тобу.

Орнотуучу адистерден жана жабдууларды жасоочулардан жакши көнөш алуу, нускамалар жана схемалар менен кеңири таанышуу жана аларды так аткаруу зарыл. Өзүнүздүн устатаңыздын телефон номерин көрүнүктүү жерге жазып коюңуз.

9. Үйдүн курулушу бүткөндөн кийин кошумча жылуулук булактарын пайдалануу зарыл.

Отундун чыгымы эки эсे көп болуп, бирок үй жылыбай жатса коркпонуз. Имаратты кургатууну баштоо жана кышка алдын ала, орточо суткалых температура +10°C-тан төмөн түшкөнгө чейин даярдануу сунушталат.

Турак жайда нымдуулук канчалык көп болсо, бирдей температураны кармап турush үчүн ошончолук көп жылуулук талап кылышарын эстен чыгарбоо керек.

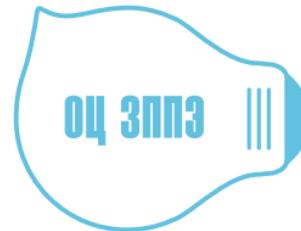
10. Колдонууга киргизиңиз:

Бул камсыздоо сыйктуу жер титирөөнүн кесепетинен имарат кулап калса, Сиздин мүлкүңүздү коргойт. Колдонууга киргизбеген учурда, ӨКМ имарратты участок катары кабыл алат.

ОБЩЕСТВЕННЫЕ
ЦЕНТРЫ ЗАЩИТЫ
ПРАВ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ
ЭНЕРГИИ

Бул чыгарылыш кеңейтилген (кайталабайт) экинчи китепче жана «Кышка даярдануунун жөнөкөй жолдору» (киргыз тилинде) 2014-2015-жылдары кышында Кыргызстандын бардык аймагындағы 400 айылды камтыган «Үшүбө, Кыргызстан» маалымат кампаниясынын биринчи фазасында чыгарылган китепчени толуктайт.

©ОФ «Юнисон», www.unison.kg, тел.0(312) 90-12-16. Нускасы 20 000, 2015-ж.